

Socialinių institucijų logistika

Bendra Lietuvos Respublikos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų parama pagal subsidijų schemą „Nevyriausybinių organizacijų sektoriaus stiprinimas Lietuvoje“

- ***Logistika – mokslas apie materialinių ir su jais susijusių informacinių ir finansinių srautų valdymą erdvėje ir laike nuo jų pirminio šaltinio iki galutinio vartotojo (Garalis)***

- Logistikos mokslas kildinamas iš karybos vadybos praktikos. Manoma, kad didysis prancūzų karvedys Napoleonas sėkmingai pritaikęs logistinius sprendimus užtikrino greitą karinių pajėgų perdislokavimą ir lėmė didesnį kariuomenės efektyvumą mūšiuose. O britų pralaimėjimą Amerikos Nepriklausomybės kare daugiausiai lėmė klaidos logistikoje, kadangi britų armija Amerikoje labiausiai priklausė nuo tiekimo iš Britanijos. Tuo metu užjūryje kare dalyvavo apie 12 tūkstančių kareivių, kuriuos reikėjo ne tik aprūpinti ginklais ir apranga, bet ir maitinti. Organizacija, galinti tinkamai aprūpinti armiją, buvo sukurta pavėluotai, todėl nuo pat karo pradžios neigiamai veikė karo veiksmų eigą bei kariuomenės dvasinę būklę. Antrojo pasaulinio karo metu sąjungininkų išsilaipinimas Europoje buvo labai aukšto lygio logistikos operacijos pavyzdys (Christoper).

KARINĖ LOGISTIKA

- Mokslas apie kariuomenės judėjimo planavimą, organizavimą ir išdėstymą;
- kariuomenei reikalingų medžiagų bei produktų įsigijimo planavimas, organizavimas, saugojimas, transportavimas, paskirstymas, aptarnavimas, evakuacija ir išdėstymas;
- kariškių transportavimas;
- karinės infrastruktūros išdėstymo planavimas, įsigijimas ar statyba, infrastruktūros palaikymas techniškai tvarkingoje būklėje;
- paslaugų įsigijimas ar gavimas;
- medicininis aptarnavimas.

- Antikoje logistika reiškė visuotinę pasaulio tvarką, dėsningumą, beasmenį kosminį protą. Senovės graikai logistiką suprato kaip skaičiavimų atlikimą. Ištisingą logistikos sistemą IV a. pr. m. e. sukūrė Aristotelis. Logistikos principus karyboje sėkmingai taikė Aristotelio mokinys Aleksandras Makedonietis. Senovės Roma taip pat vartojo logistikos terminą. Logisto titulą turėjo tarnautojai, užsiimantys maisto produktų paskirstymu, vėliau terminas logistika pradėtas vartoti kariniuose veikaluose. Pirmo logistikos mokslinio darbo autoriumi laikomas karo specialistas E. Džomini, kuris XIX a. pradžioje pateikė logistikos apibrėžimą: „kariuomenės valdymo praktinis mokymas“ (Garalis). XVII – XVIII a. vokiečių filosofas Leibnicias, tyrinėjęs matematiką, fiziką ir kalbas, logistika pavadino matematinę logiką.

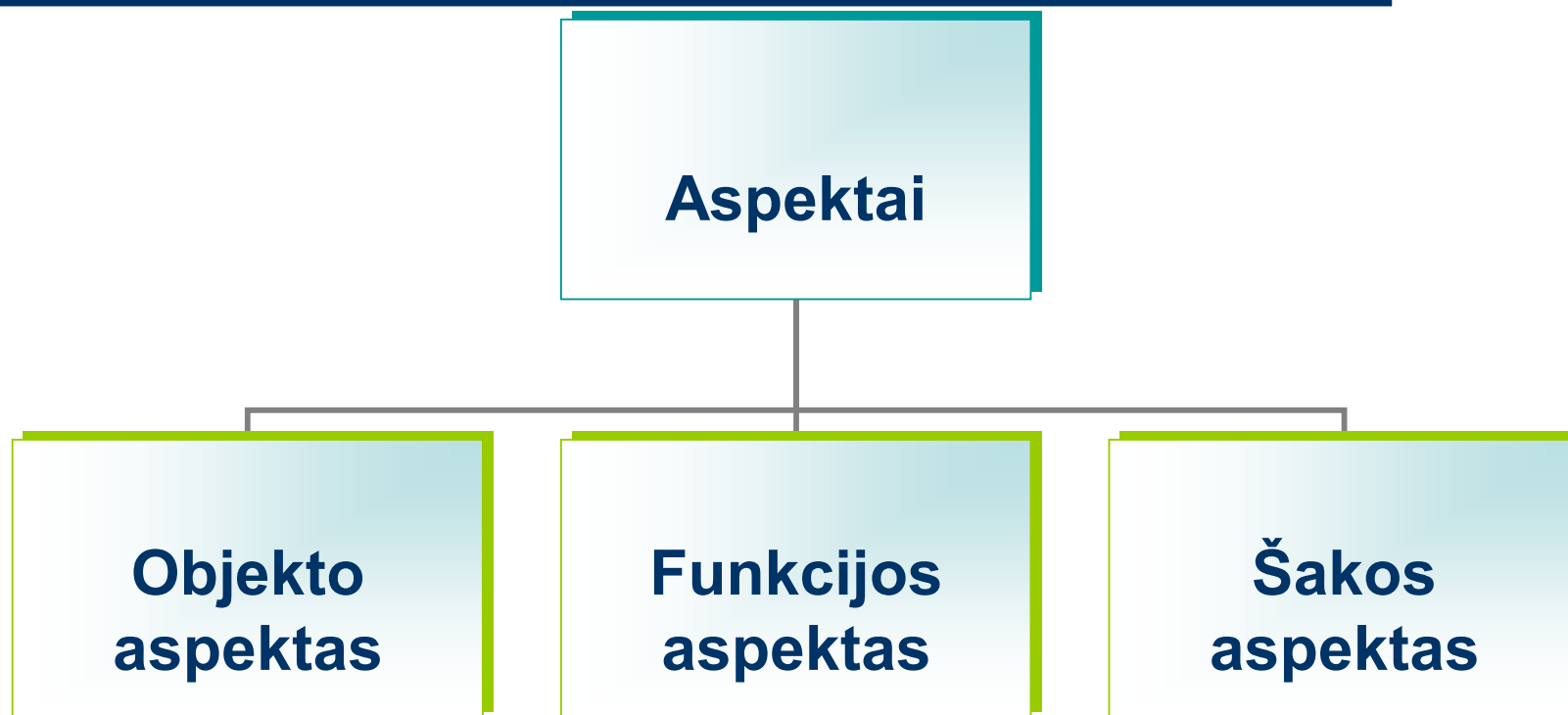
- Civilinės logistikos sąvoka buvo pradėta vartoti apie 1960 metus, kaip mokslo šaka susiformavo XX a. septintajame dešimtmetyje (Minalga). Tuo metu Jungtinėse Amerikos Valstijose pasirodė pirmieji moksliniai straipsniai logistikos klausimais, imta tyrinėti šią veiklos sritį. Šiuo metu logistika susilaukė plataus pripažinimo verslo pasaulyje ir įmonių ekonomikai turi didelę teorinę ir pritaikomąją reikšmę. JAV, Vakarų Europos, Azijos verslininkai įvertino ir suprato, kad pelningai galima dirbti ne tik plečiant rinką, bet ir racionaliai planuojant ir organizuojant žaliavų, medžiagų ir produkcijos srautus. Logistikos taikymas versle padėjo iš esmės pertvarkyti neefektyvias ir nelanksčias įmonių valdymo struktūras, kurioms reikia nemažai papildomų išlaidų bei susijusios su dideliais laiko ir materialinių išteklių nuostoliais (Minalga).

- Logistikos mokslo tiriamieji darbai vis plačiau pritaikomi įvairioms įmonių veiklos sritims. Šiuo metu jau skiriamos gamybos, aprūpinimo, sandėlių ūkio, marketingo, prekybos, atliekų šalinimo ir kitos logistikos sritys. Daugelyje pramoninių pasaulio valstybių yra logistikos plėtros ir praktinio pritaikymo mokslo tiriamosios ir akademinės įstaigos. Šioje srityje daug nuveikė Vokietijos ir Japonijos logistikos specialistai. Lietuvoje ši mokslo sritis tik pradeda žengti pirmuosius žingsnius.

- Lietuvoje logistikos terminas daugeliui nėra pakankamai žinomas, kadangi kaip mokslas ir mokomasis dalykas atsirado palyginus neseniai. Mūsų gyvenimo praktikoje dažniausiai šis terminas tapatinamas su transportavimo ir sandėliavimo paslaugomis. Šiais laikais logistika nebėra tik transportavimą, prekių judėjimą ir sandėliavimą apimanti veiklos rūšis. Daugelio pasaulio šalių firmų vadovai logistikos valdymo metodus taiko ūkinei veiklai racionalizuoti. Šiuolaikinė logistika aprėpia ir tokias verslo sritis kaip marketingas, apskaita, informacinės technologijos, klientų aptarnavimas ir t.t.. Logistika yra galingas ginklas, kompanijos, siekiančios užimti lyderio poziciją rinkoje, rankose.

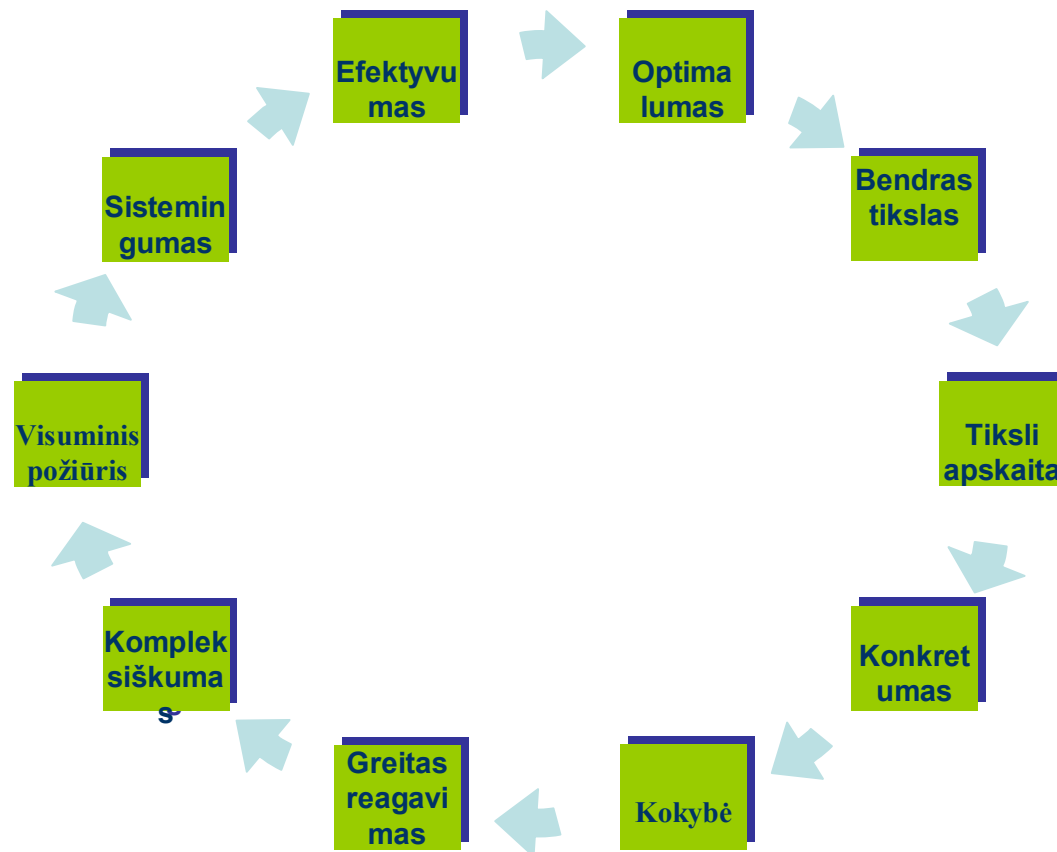
- Logistikos mokslas naujas tuo, kad siekiama įvairias veiklos sritis valdyti ne atskirai, o koordinuotai, sisteminiu principu, siekiant minimaliausių išlaidų ir kartu geriausiai aptarnauti vartotojus (Garalis). Dėl šio požiūrio ir praktinio įgyvendinimo pranašumų logistika specialistų vertinama kaip viena iš reikšmingiausių vadybos naujovių.

Logistikos plėtrą galima apibūdinti trimis aspektais:

- 1 pav. Logistikos plėtros aspektai (Pagal Minalgą, p. 22)

Logistikos užduočių apimtis ir kompleksškumas remiasi tam tikrais kriterijais:

Logistikos koncepcijos turinys

Produkcija / paslauga

Rinka

Technologijos

Priemonės

Juridinės sąlygos

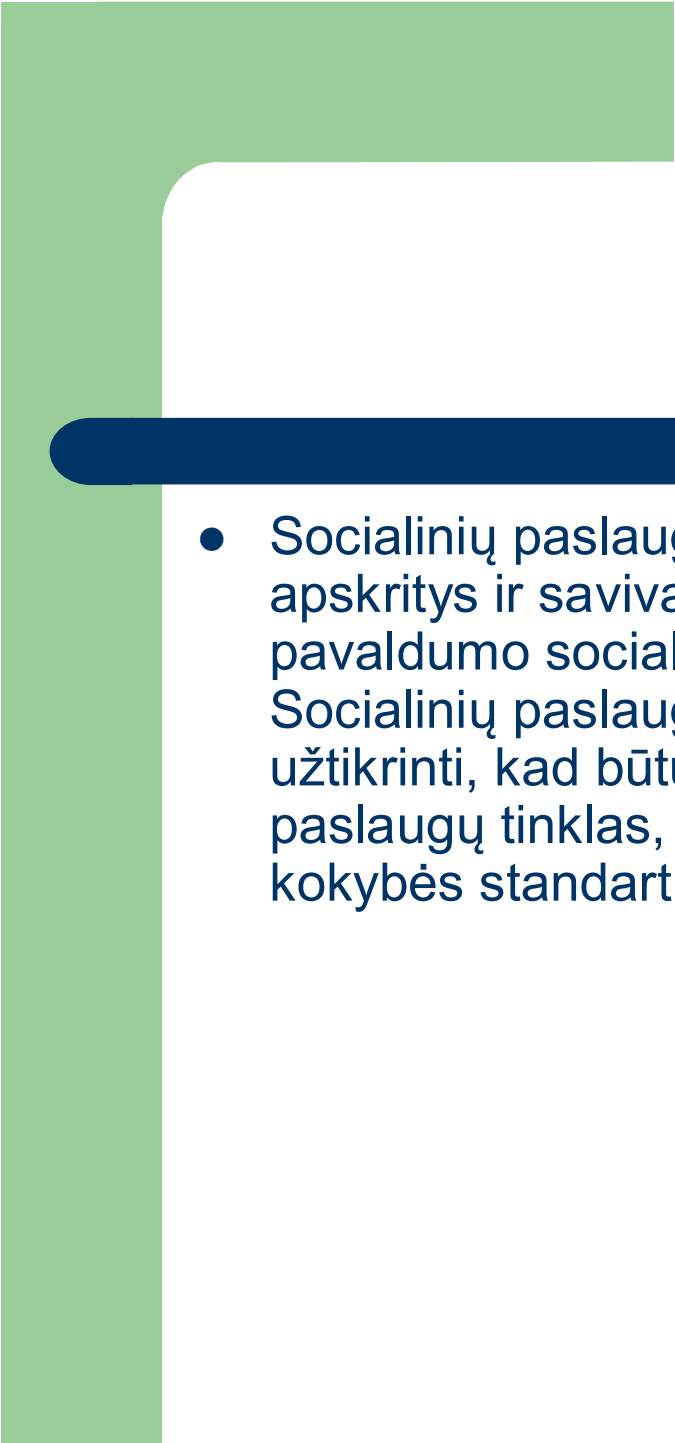

Informacijos sistema

Organizavimo struktūra

Kompetencija

Turimos priemonės

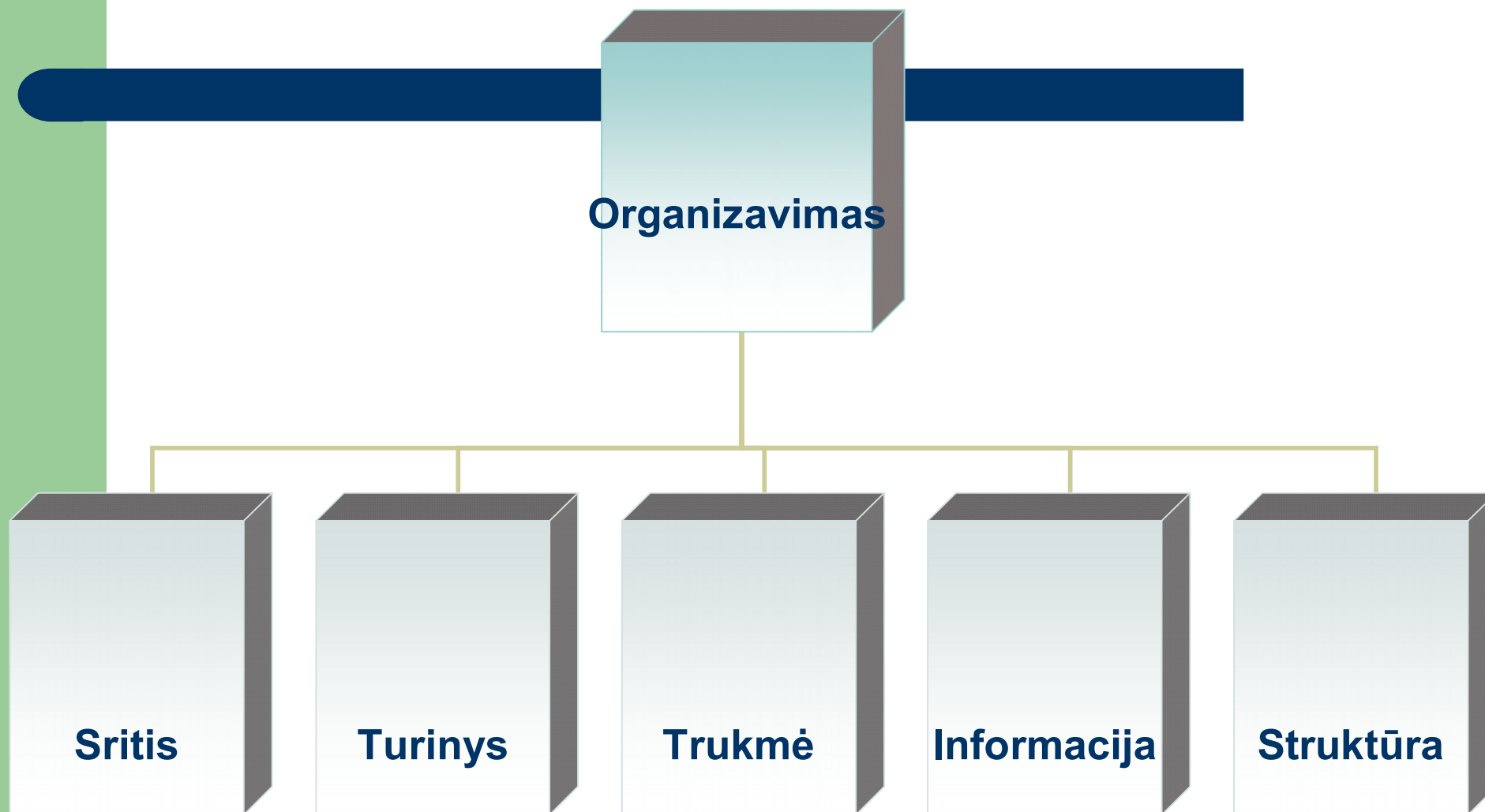
Leistinos sąnaudos

-
-
- Socialinių paslaugų organizatoriai Lietuvoje yra ministerijos, apskritys ir savivaldybės, o šių paslaugų tiekėjai yra skirtingo pavaldumo socialinės įstaigos, nevyriausybinės organizacijos. Socialinių paslaugų pasidalijimas tarp institucijų tikslas yra užtikrinti, kad būtų sukurtas racionalus ir efektyvus socialinių paslaugų tinklas, tenkinantis klientų poreikius pagal nustatytus kokybės standartus.

Socialinių įstaigų logistika –

- tai su įstaigos tikslais ir kliento aptarnavimu susijusios planavimo ir vykdymo priemonės optimaliam materialių ir nematerialių išteklių, lėšų ir informacijos srautui užtikrinti.

Socialinēs īstaigos darbo organizavimas gali apimti tokius veiksnius:

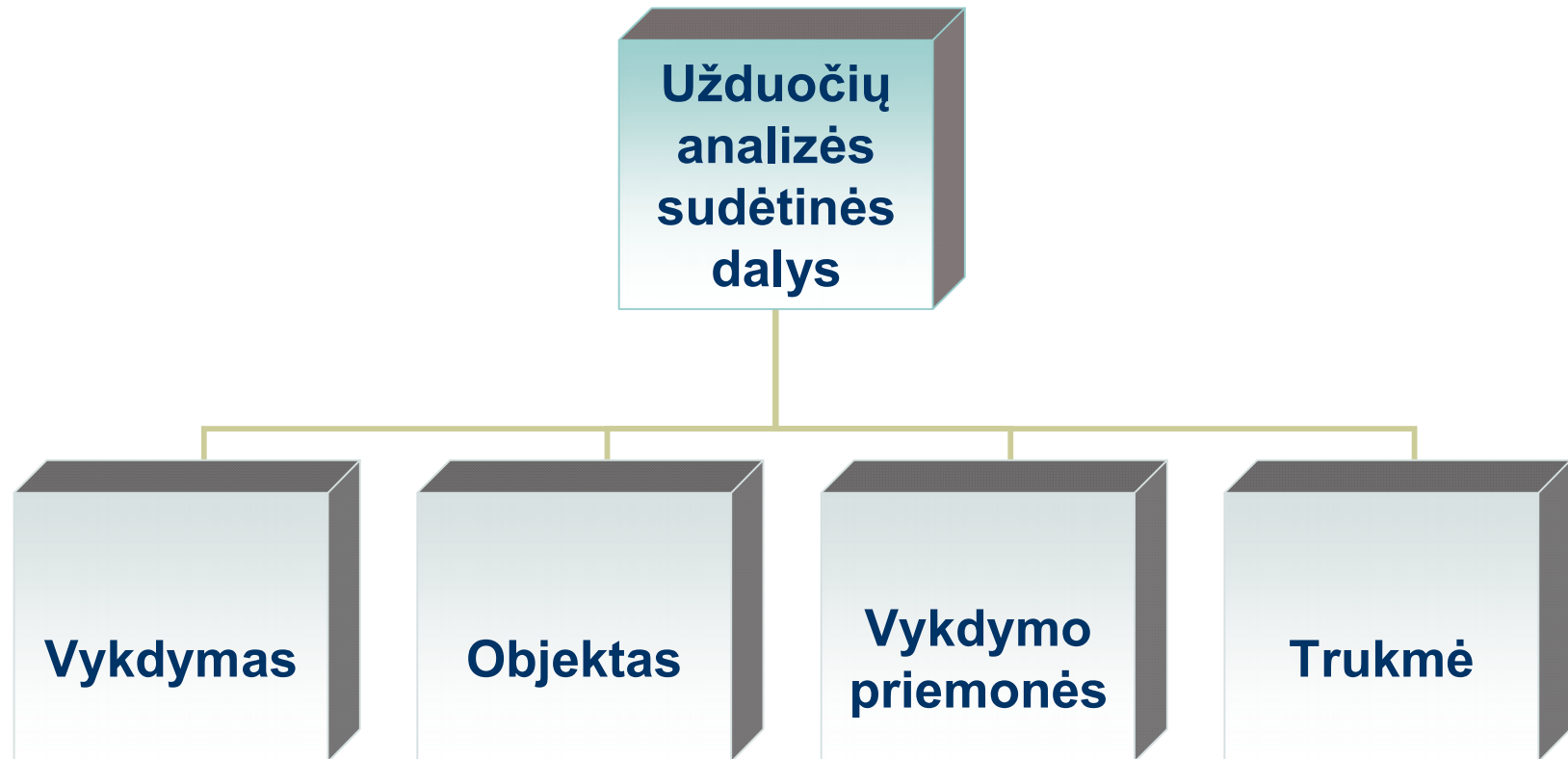

- Įstaigos organizavimo turinys susideda iš organizavimo teorijos, informavimo sistemos, organizavimo koncepcijos. Organizavimo centre yra informacija, kadangi organizuojant įmonę bei jai funkcionuojant reikalingas tam tikras reguliavimas, kuris užtikrintų visų padalinių aprūpinimą reikalinga informacija. Organizacijos struktūros organizavimą jungia užduočių analizė ir sintezė (Minalga, p. 29).

Užduočių analizė padeda atsakyti į tokius klausimus:

- ką daryti?
- su koku objektu susijęs veiksmas?
- kada daryti?
- kiek laiko?
- kur reikia kažką daryti?

Iš šių klausimų susidaro užduočių analizės sudėtinės dalys

Organizavimas

- – tai plano įgyvendinimo organizacinės sistemos (žmonių, dalyvaujančių plano realizavime pareigų, darbų ir tarpusavio ryšių) sudarymas, t.y. toks darbo, valdžios ir išteklių paskirstymo tarp organizacijos narių ir jų suderinimo procesas, kuris leidžia jiems pasiekti organizacijos tikslus.

Organizacinę struktūrą nulemia šie veiksniai:

- Veiklos pobūdis;
- Gamybos ar paslaugų tiekimo apimtys;
- Atliekamos funkcijos ir sprendžiamų uždavinių skaičius;
- Gamybos ar paslaugų tiekimo technologija;
- Darbo pasidalijimo ir specializacijos lygis;
- Vadybos organizacinis lygis.

- Globalizacijos ir konkurencijos procesai nuolat verčia ieškoti naujų, daug efektyvesnių valdymo mechanizmų bei organizacinių struktūrų (įstaigų), kurių pagalba valstybės ir organizacijų vadovai galėtų priimti kur kas efektyvesnius sprendimus.
- Institucijoje, taikant logistikos metodologinius principus (sisteminių ir kibernetinių požiūrius, operacijų tyrimų ir prognozavimo metodus, ekonominį – matematinį modeliavimą, informacinę duomenų analizę, sistemų funkcinę analizę ir efektyvumo įvertinimą, reakcijų į rizikas nustatymą ir t.t.) bei naujausias informacines technologijas būtų labai atsakingai parengti įvairių sprendimų variantai.
- Realizavus tokio pobūdžio logistinį valdymą labiau sustiprėtų organizacijų konkurencingumas, pagerėtų žmonių gyvenimo kokybė, padidėtų jų socialinis - pilietinis aktyvumas.
- Be to, modernių logistinių metodų taikymas pilniau atskleistų šalies mokslinį potencialą, pašalintų ribas, skiriančias vienas nuo kitų didelės praktinės ir teorinės patirties įvairių sričių specialistus, mokslininkus ir valstybės vadovus, kai sprendžiamos ypač sudėtingos Lietuvai socialinės – ekonominės problemos.

PRIEŽASTYS PASKATINUSIOS LOGISTIKOS PLĖTRĄ

- Spartus transportavimo kainų augimas
- Gamybos efektyvumas pasiekė kritinę ribą
- Esminiai pasikeitimai atsargų valdymo filosofijoje
- Produkto modifikacijų skaičiaus augimas
- „Revoliucija“ informacinių technologijų srityje
- Išaugę reikalavimai atliekų tvarkymui
- Naujų prekybos sistemų atsiradimas

LOGISTIKOS APIBRĖŽIMAI

- Logistika – tai dviejų ar daugiau veiklos sričių, kurių tikslai yra užtikrinti žaliavų, materialinių išteklių ir produkcijos planavimą, gamybą, kontrolę bei efektyvų judėjimą iš gamybos taško į vartojimo tašką, tarpusavio sąveika;
- Resursų srauto valdymas tiekimo grandinėje. Jam priskiriamas medžiagų įsigijimas, gamybos planavimas, pagamintos produkcijos pristatymas vartotojams ir visi informaciniai ir finansiniai srautai, būtini materialiniams resursams valdyti;

LOGISTIKOS APIBRĖŽIMAI

- Logistikos vadyba tai tiekimo grandinės proceso dalis, kurios tikslas yra užtikrinti žaliavų, materialinių išteklių ir produkcijos gamybos planavimą, gamybą, kontrolę bei efektyvų pagamintos produkcijos bei susijusios informacijos judėjimą iš gamybos taško į vartojimo tašką, siekiant patenkinti klientų poreikius.

LOGISTIKOS TIKSLAS

- planuoti ir koordinuoti visas veiklos sritis, reikalingas siekiant aukšto aptarnavimo lygio ir kokybės mažiausia kaina;
- užtikrinti reikiamos kokybės reikiamo produktų kiekio pristatymą į tam tikrą vietą reikiamu laiku, firmai gaunant didžiausią pelną.

PAGRINDINĖS LOGISTINĖS VEIKLOS RŪŠYS:

- vartotojo aptarnavimo politika ir standartai;
- užsakymų tvarkymas;
- atsargų valdymas;
- transportavimas;
- sandėliavimas.

POTENCIALIOS LOGISTINĖS VEIKLOS TOBULINIMO KRYPTYS

- Logistikos, kaip konkurencinio ginklo, panaudojimo galimybių nustatymas.
- Visuotinės kokybės vadyba.
- Greito reagavimo ir efektyvaus reagavimo į vartotojų poreikius metodų taikymas.
- Geresnis logistikos kaštų ir jų apskaitos supratimas.
- Geresnis globalios logistikos problemų ir ištobulintos logistikos informacinės sistemos suvokimas.
- Aktyvesnis logistikos specialistų dalyvavimas verslo strateginių sprendimų priėmime.
- Tinkamas išorinių šaltinių, partnerystės ir strateginių aljansų supratimas bei panaudojimas.
- Geresnis naujausių technologijų suvokimas ir taikymas.

Logistinio bendradarbiavimo apibrėžimai

- Logistinis dviejų partnerių bendradarbiavimas logistikos kanale, konkrečiu laikotarpiu pasidalijantis tiek problemas, tiek pelną.
- Logistinė sąjunga – tai sutartiniai dviejų nepriklausomų šalių, siekiančių tam tikrų tikslų ir naudos, santykiai logistikos kanale.
- Logistinis kontraktas – tai procesas, kai užsakovas ir trečioji šalis tam tikram laikotarpiui sudaro sutartį dėl specialių paslaugų teikimo nustatyta kaina.

Logistikos rinkos tendencijos

Pasaulinės rinkos

Klientų poreikiai

Globalizacija →
Gamybos
standartizavimas →
Aplinkosaugos svarba →
Terorizmo rizika →
Darbo ir energetinių
resursų stoka →

Įtaka logistikai

← Informacinės ir komunikacinės
sistemos
← Individualizuoti produktai
← Produkto gyvavimo ciklo
trumpėjimas
← Dėmesys į kokybę bei
lankstumą

- Kylantis logistikos delegavimo poreikis
- Logistika kaip valdymo strategija ir sėkmės faktorius
- Sėkmė valdant kainas, efektyvumas, kokybę, servisas bei lankstumas
- Integracija / e-komercija ir interneto įtaka logistikos procese
- Visos tiekimo grandinės valdymo poreikis

Reikėtų išskirti šiuos specifinius logistinio bendradarbiavimo paslaugų aspektus (I):

- Kiekvienam vartotojui logistinio bendradarbiavimo paslaugos yra labai specializuotos.
- Nemažai logistinio bendradarbiavimo veiklos aspektų yra sunkiai palyginama su sąlygiškais transportavimo ir sandėliavimo paslaugomis. Į logistinio bendradarbiavimo paslaugų sferą gali būti įtrauktos paslaugos, neįeinančios į jokį verslo logistikos apibrėžimą.
- Veiklos planavimas turi būti gerai suderintas tarp firmų, siūlančių logistinio bendradarbiavimo paslaugas, firmų, užsakančių logistinio bendradarbiavimo paslaugas, ir pastarųjų klientų.

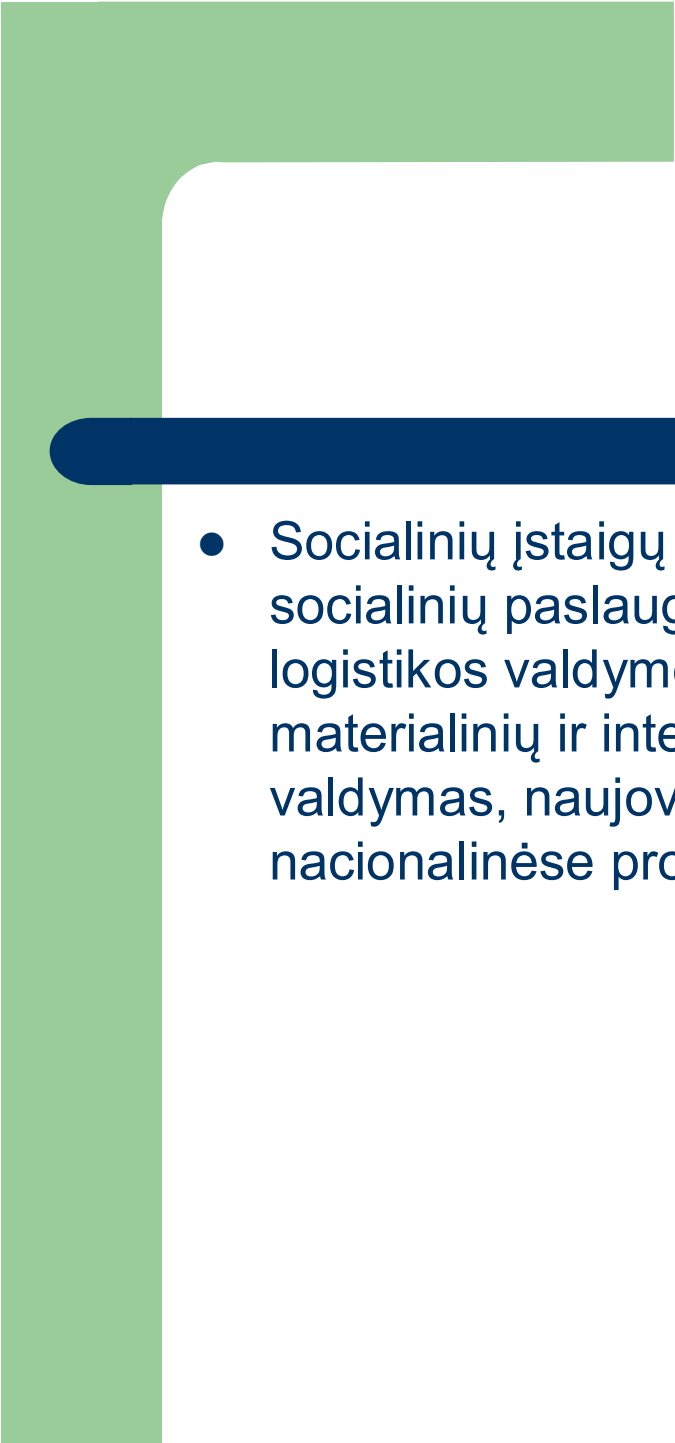

Reikėtų išskirti šiuos specifinius logistinio bendradarbiavimo paslaugų aspektus (II):

- Užsakovo ir vykdytojo atsakomybė turi būti tiksliai nustatyta ir abiem šalims priimtina.
- Užsakovui reguliariai turi būti teikiama tiksli informacija apie kainų ir aptarnavimo pasikeitimus. Firma, siūlanti logistinio bendradarbiavimo paslaugas, privalo turėti galimybių tuo pačiu metu naudotis įvairių informacinių sistemų paslaugomis ir technologijomis.
- Logistinio bendradarbiavimo operacijų sėkmę užtikrina tik abipusis tikėjimas atliekamo darbo rezultatais.

Reikėtų išskirti šiuos specifinius logistinio bendradarbiavimo paslaugų aspektus (II):

- Kiekviena firmos operacijų detalė ir atitinkamas klientų aptarnavimo lygis turi būti abipusiai, minutės tikslumu suderinta ir suplanuota.
- Siekiant abipusės naudos, šalių požiūris į tai, kaip išvengti sunkumų ar išspręsti problemas, turi būti vienodas.

- Logistikos valdymo misija yra planuoti ir koordinuoti visas organizacijos veiklas, būtinas pasiekti norimą teikiamų paslaugų ir kokybės lygį mažiausiomis sąnaudomis. Logistikos valdymas organizacijos sistemos požiūriu reiškia tai, kad kliento poreikiai tenkinami koordinuojant medžiagų, intelekto išteklių ir informacijos srautą, einantį per organizaciją ir jos operacijas. Norint pasiekti tokią gilią kompanijos integraciją, reikia kitokio orientavimo, nei paprastai naudojamas tradicinėse organizacijose (Christopher, 23).

-
-
- Socialinių įstaigų veiklos organizavime, siekiant patenkinti socialinių paslaugų poreikį ir kokybę, galima sėkmingai pritaikyti logistikos valdymo metodus ir principus tokiose srityse kaip materialinių ir intelekto išteklių panaudojimas, strateginis valdymas, naujovių diegimas, dalyvavimas tarptautinėse ir nacionalinėse programose, klientų informavimas ir kitose.

Pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius bendruomenėje yra savivaldybė.

- Savivaldybė analizuoja įvairių socialinių grupių socialinių paslaugų poreikį, kasmet planuoja socialinių paslaugų rūšis ir mastą, savo biudžete numato lėšas socialinėms paslaugoms finansuoti, renka ir analizuoja informacija apie asmenis, kuriems reikia socialinių paslaugų, vertina asmenų, kurie kreipiasi dėl socialinių paslaugų, gyvenimo sąlygas, reorganizuoja, pertvarko bei likviduoja savivaldybės socialinių paslaugų institucijas, šeimynas, pagal kompetenciją kontroliuoja socialinių paslaugų teikėjų veiklą, teikia informaciją, apie socialinės paslaugas. Tačiau iki šiol savivaldybėse trūksta sisteminės informacijos apie jos teritorijoje teikiamas socialines paslaugas, jų įvairovę nevyriausybinėse organizacijose, privačiam sektoriuje, trūksta patirties žmonių išteklių valdymo srityje, perkant socialines paslaugas iš kitų teikėjų, mažai naudoja šiuolaikines informacijos technologijas ir kt.

- Nuolatinio tobulinimo esmė – nuolat gerinti organizacijos procesų kokybę pritaikant darbuotojų idėjas ir pasiūlymus, įgyvendinant užsibrėžtus strateginius, perspektyvinius ir operatyvinius tikslus. Tiesioginis darbuotojų dalyvavimas yra esminis reikalavimas, lemiantis visuotinės kokybės vadybos įdiegimo efektyvumą, ugdant darbuotojų kompetenciją. Darbuotojų kompetencija tiesiogiai daro įtaką organizacijos kompetencijai rinkoje. Taigi, įgyvendinant organizacijos nuolatinį mokymąsi, siekiama veiklos kokybės ir produktyvumo gerinimo nacionalinėje ir tarptautinėje rinkoje (Makštutis, 2006).

Literatūra

- Butkus F. S. (1996). *Organizacijos ir vadyba*. Vilnius: Alma littera.
- Christopher, M. (2007). *Logistika ir tiekimo grandinės valdymas*. Vilnius: Eugrimas.
- Garalis, A. (2003). *Logistika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
- Makštutis A. (2006) *Strateginis planavimas globalizacijos sąlygomis*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
- Minalga R. (2001). *Logistika*. Vilnius: Petro ofsetas, 17-158.
- Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D.R.Jr. (2001). *Vadyba*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.